

Een democratisch protocol

(inleiding)

De stichting PublicSpaces wil in Nederland een publieke ruimte ontwikkelen die niet door Big Tech wordt gedomineerd. De oude, oorspronkelijke idealen van het internet moeten weer nieuw leven worden ingeblazen. Er is een nieuw internet nodig waarin onze data privé blijft en niet meer door Big Tech centraal wordt opgeslagen en gebruikt wordt voor advertentieverkoop. Lees [hier](#) hun manifest.

Dat is niet eenvoudig. De software is vaak minder gebruikersvriendelijk. Minder compleet en vergt meer installatie en kennis. Voor idealisten en technenuten die wat technisch ongemak aankunnen is dat nog te doen. Maar voor de grote massa lijkt dat onmogelijk, zeker niet omdat – wil je je eigen netwerk behouden - iedereen van dat netwerk moet overstappen. Big Tech heeft, zo gezien een onaantastbaar positie verworven.

Is het project dan ook gedoemd te mislukken? Dat hoeft niet, mits PublicSpaces méér doet dan alleen decentrale non-profit versies van whatsapp, twitter of andere sociale media promoten. Het nieuwe internet moet iets bieden wat bedrijven nooit kunnen bieden: democratie. Anders gezegd, het nieuwe internet moet democratische gemeenschappen faciliteren. Tot op heden ontbreekt op internet een democratisch protocol, waardoor bijvoorbeeld verkiezingen nauwelijks vorm krijgen. Als je dit publiek wordt gerealiseerd zal dit uiteindelijk Big Tech, de markt en de economie ondergeschikt maken aan de samenlevingsdoelen.

(deel 1. Gemeenschappen versus markten).

Laten we allereerst het verschil tussen gemeenschappen en markten in beeld brengen. Er zijn gemeenschappen: allerlei verenigingen en organisaties, fanclubs, sportclubs, bridgeclubs, kerkgenootschappen, maar ook huurdersgroepen, buurten, dorpen, steden, staten enz. En er zijn markten, met bedrijven als centrale spelers. Een gemeenschap heeft leden, een ideëel doel, een bepaalde waarde waar de gemeenschap rondom is gevormd, en heeft een bestuur, dat de opdracht krijgt dat doel namens de gemeenschap te onderhouden, te bewaken of te ontwikkelen. Om het bestuur daartoe in de gelegenheid te stellen vindt er een financiële overdracht plaats van leden naar de gemeenschap (contributie, belasting e.d.). Een bedrijf is een onderneming waarbij geld wordt verdiend door verkoop van een product of dienst. De verdiemers zijn de aandeelhouders. Een bedrijf kan personeel hebben om het product te maken. Personeel en klanten hebben echter relatief weinig invloed op de bedrijfsleiding. Aandeelhouders wel, maar die hebben slechts een belang: geld verdienen. Er zijn natuurlijk vele mengvormen denkbaar. Gemeenschappen kunnen op markten lijken. Markten kunnen gemeenschappen vormen. Denk ook aan de discussie binnen de markt om alle stakeholders bij een bedrijf te betrekken. Maar de kern van het verschil blijft overeind en dat is 'democratie'. Een gemeenschap is - in potentie - een democratie, een bedrijf nooit. Facebook is een bedrijf. Een bridgeclub een gemeenschap. Er zijn veel (sociale) bewegingen in de wereld maar die worden nooit een gemeenschap omdat het ontbreekt aan organisatie en democratie. Voor een nieuwe public space hebben we een nieuw internet nodig dat geïntegreerd is met blockchains. Als het nieuwe internet standaard een democratisch protocol aan gemeenschappen faciliteert zal een grote nieuwe publieke ruimte ontstaan.

(deel 2. Tokens voor gemeenschappen).

Wie blockchain zegt, zegt crypto. De transacties die in een blockchain worden opgeslagen worden gedaan met crypto munten, zoals de bitcoin. Ook een gemeenschap heeft, net als een markt, een

betaalmiddel nodig. In blockchain termen: tokens. Gemeenschappen kunnen de bekende crypto munten gebruiken maar ook eigen tokens ontwerpen, die bijvoorbeeld op het ethereum main net kunnen draaien. Het voordeel van een eigen munt is dat je je lokale gemeenschap kan afschermen door de munt specifieke eigenschappen mee te geven. Het nadeel is dat je toegankelijkheid en schaalbaarheid beperkt. Daarnaast kan de crypto-markt de levensvatbaarheid en stabiliteit van gemeenschappen bedreigen door valutaspeculatie. Voor een gemeenschap is een token een middel en geen doel. Het gaat niet om geld verdienen. De transacties zijn bedoeld om ideële ruimte van de gemeenschap in stand houden en ontwikkelen. Maar daar denkt de markt anders over. Voor de markt zijn de tokens van blockchain gemeenschappen slechts handelswaar. Je kunt er geld mee verdienen. Hoe kunnen we gemeenschappen beschermen tegen de speculatie en hebzucht? Hoe voorkomen we dat de markt, die zich altijd richt op de consumptieve behoeften van individuen, een gemeenschap uit elkaar rukt?

(deel 3. Het democratie protocol).

Een van de manieren om virtuele gemeenschappen sterker te maken is door ze een volwaardig democratie mee te geven. Wanneer je mensen laat mee beslissen blijven ze betrokken bij de gemeenschap en wordt de kans dat zo'n gemeenschap uiteenvalt kleiner en sta je dus sterker tegenover de markt. De blockchain is veel beter geschikt dan de huidige gecentraliseerde internetapplicaties, om een democratie te implementeren omdat het transparanter, anoniemer, zekerder en veiliger is. Ik heb lang nagedacht hoe zo'n democratie protocol er uit zou moeten zien. Het moet flexibel als schaalbaar zijn, passen bij de specifieke kenmerken van een blockchain, maar ook voldoende aansluiting hebben met de fysieke werkelijkheid. Mijn voorlopige ontwerp bestond uit 8 samenhangende (solidity) contracten:

1. MENS: Dit contract bevat een basisbestand van geïdentificeerde individuele mensen. Het is de basis waarop de volgende contracten zijn gebouwd.
2. LID: Dit zijn alle mensen (van het MENS-contract) die deelnemen aan gemeenschappen. Dit bestand bevat aanvullende informatie over welke mensen deelnemen aan welke gemeenschappen.
3. GEMEENSCHAP: Iedere mens kan een gemeenschap starten (de eerste bestuurder). Mensen organiseren zich in gemeenschappen die een gemeenschappelijk doel of belang hebben. Dit contract bevat data over de organisatie en de financiën van de gemeenschap. Het omvat alle (openbare) organen van de organisatie en de burgers die lid zijn van die organen en het registreert alle financiële bijdragen van de burgers (contributie) aan de gemeenschap.
4. DEMOCRATIE: Een gemeenschap heeft een of meerdere democratie-contracten dat de regels van de democratie vastlegt. Elke gemeenschap behandelt in een democratie voorstellen van leden van de gemeenschap die op (virtuele en fysieke) vergaderingen worden geagendeerd en ter stemming kunnen worden aangeboden.
5. STEMMING: Over een ingediend voorstel wordt gestemd. De stemming kan een verkiezing van personen betreffen om een vacature in de organisatie van de gemeenschap te vullen, of een stemmingen over voorstellen. Stemmen is altijd anoniem. Individueel stemgedrag wordt niet herleidbaar geregistreerd.
6. VERTROUWEN: Bij elke stemming of verkiezing wordt gekeken of leden hun stem voor het voorstel hebben gedelegeerd aan andere leden. Er zijn 4 soorten stem-overdrachten. Als leden hun vertrouwen in een vertegenwoordiger hebben gesteld, stemt de vertegenwoordiger in plaats van het lid. Stemgedrag en stemgewicht van vertegenwoordigers zijn openbaar (op te vragen). De machtiging niet.
7. RELATIE: Het speciaal contract dat de relaties en de communicatie tussen de gemeenschappen regelt.

8. ECONOMIE: Optioneel. Geen deel van het democratie protocol. Het contract dat de allocatie van middelen van een gemeenschap op basis van genomen besluiten regelt.

Ik zal hier verder niet in detail op ingaan maar wil slechts een enkele hoofdpunten benoemen. Van essentieel belang is het eerste contract MENS. Als je gemeenschappen democratisch wil maken moeten leden, echte mensen van vlees en bloed zijn. Anonieme blockchain adressen en wallets zijn niet voldoende. We moeten elke lid uniek kunnen identificeren, want niemand mag twee keer stemmen (one man, one vote) en we moeten ervoor zorgen dat alléén mensen stemmen en dus geen virtuele robots. Uitgangspunt moet zijn dat de identiteit van een mens wordt gevalideerd, zonder dat persoonskenmerken worden vastgelegd in de blockchain. Verder geldt dat mensen vrijelijk moeten kunnen toetreden tot en uittreden uit gemeenschappen. Het protocol moet in staat zijn gemeenschappen te splitsen, te fuseren, op te heffen, gemeenschappen binnen gemeenschappen te maken, om zo een schaalbare hiërarchie van gemeenschappen op te bouwen. Het DEMOCRATIE-contract moet een vloeibare democratie ondersteunen, maar ook een volledig directe democratie en een 'parlementaire' democratie waarin een orgaan van vertegenwoordigers bestaat. Het VERTROUWEN-contract is meer dan een systeem van volmachten. Het is de lijm van een gemeenschap. Het is praktisch en technisch noodzakelijk voor grote gemeenschappen. Het brengt miljoenen stem-transacties terug tot enkele honderden.

Jos Janssen/25-3-2022